

ZORA

**Glasilo katoliško-
narodnega dijaštva**

Leto XIII. Štev. 10.

Urednik M. Božič.

Zora izhaja vsak mesec
20ega ter stane celo-
letna naročnina R 3'-.
:: za dijake R 2'-. ::

Kat. tiskarna, Ljubljana.

Vsebina:

Zastopstvu katoliškega slovenstva	149
Tovariši abiturienti!	150
Spored sestanka slovensko-katoliških abiturientov v Ljutomeru	152
Zorislav :	
Asocijacija idej v Prešernovih poezijah	153
Maksimov :	
Pogovor	156
N. — osmošolec :	
Nekaj misli k poučevanju zgodovine na gimnaziji	157
Nekaj misli o delovanju „Slovenske dijaške zveze“	159
Akademična Ciril-Methodova podružnica v Gradcu	160
Glasnik :	
„Danica“. — „Danica“ in manifestacijsko zborovanje za slovensko in češko vseučilišče na Dunaju. — Duhovne vaje za abituriente. — Socialen tečaj za abituriente. — Ill. redni občni zbor „Slovenske dijaške zveze“. — Pojasnila — Pri slavnosti v čast profesorju Cvijiću	162
Listek :	
Ljudje, ki mišljenja ne rabijo. — Somišljeniki. — VI. izvestje mestne višje realke v Idriji	164
Platnice :	
Izjava. — Oklic „Save“. — Kameleoni. — Listnica uredništva.	

Slovenska dijaška zveza, Ljubljana, Frančiškanske ulice
brez pristavka: hotel Union — ker je dotični hotel samostojen del posloppja.

Uredništva se tikajoče stvari je pošiljati na naslov: Mirko
:: :: Božič, phil., Dunaj, IX., Waisenhausgasse 16/3. :: ::

Naročnina naj se blagovoli pošiljati potom čekov pošt. hran., ali pa po nakaznici na
upravništvo Zore, Ljubljana, pisarna Katoliške tiskarne.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Podlesnik.

Izjava. Podpisani obžalujem svoje besede, ki sem jih govoril na zadnjem občnem zboru akademične Ciril in Metodove podružnice v Gradcu proti g. Stiblerju, ker zadene krivda vsled izgube tajniške knjige mene samega. Prosim tedaj, da mi gosp. Stibler blagohotno oprostí, kar sem govoril v razburjenosti.

Gradec, 3. julija 1907.

Martin Malnerič, pravnik.

Oklic „Save“ društva svobodomiselnih visokošolcev na Dunaju, jako lepo doni Na eni strani stoje Savani »bojevniki za pravo, iz svobode izvirajočo prosveto, tam čestilci noči — — —«. »Neizogibno je, da ločijo tudi učečo se mladino nasprotni nazori (podpišemo!) — — —. »Vzgjajati, naobraževati, utrjevati značaje: to pa je naloga akademičnih društev. Vse za svobodo in narod!« Lepe besede, ako bodo sledila dejanja, se bomo morali začeti resno pečati s pojavom odkritega liberalizma med dijaštvom, česar sedaj ni treba.

O združenju liberalnih in radikalnih elementov se govori in čuje. Ako do tega pride, se bo izvršil le naravni proces. Trava je porasla osebne diference, ki so rodile radikalizem in časti onih, katerim je bilo liberalno gnezdo pretesno, je tudi že zadoščeno. Seve sorodne duše zopet žele počivati druga v drugi. Radikalizem se je legitimiral v javnosti in ima gotove zasluge, kar je prepisovati navdušenju za novo stvar in delu nekaterih. Z navedenimi uspehi hoče zakriti notranjo razpadnost smeri, ki je pa vedno bolj očita.

Sešli so liberalci in radikanci ali kot so se domenili: svobodomiselni in napredni v čestitanju državnemu poslancu ljubljanskemu. Izrekli so mu svoje zaupanje in ga imajo do njega, dokler javno ne prekličejo, kar so mu javno dali. Zato bi jim stavili nekaj vprašanj.

1. Vzgjajati hočete značajne može. Glavni znak značaja je doslednost v ravnanju, harmonija nazorov in dejanj. Oni, ki ste mu izrekli zaupanje in ga slavili, je vstopil v klub, osnovan na krščansko-demokratski podlagi, ter se podvrget klubovi disciplini: ravnal bo torej v ostrem nasprotju z dosedanjo smerjo svojega delovanja. Ali so Vam taki ljudje vzori, ki menjavajo pod pretvezo politične koristi načela kot ženska krilo?

2. Istega se je pozvalo, naj dovoli, da se o njem vse pove, kar je znanega. To je gotovo napad na njegovo čast — v koliko je opravičen, seveda ne vemo. Odbijal je malenkostnejše napade; torej načela se ni držal, da ne odgovarja, moral bi odgovoriti. Ali se strinja z akademiškimi nazori o takih zadevah, da mu izražate zaupanje, dokler ne uredi te zadeve, ko je vendar urejeval neznatnejše?

Kameleoni.

Minula volivna doba je bila prezanimiva preizkušnja radikalne teorije, ki se je izkazala kot čista »farba«. »Nadstrankarstva« je bilo toliko, da so baje sklenili radikanci z liberalci ob volivni dobi »kompromis in consensu« in s svetim navdušenjem skupno agitirali oziroma izražali svoje simpatije — politično delujočim osebam. Naslednji podatki naj služijo kot komentar.

Pred volitvijo. V novi Cerkvi pri Vojniku je bil voliven shod kandidata »Kmečke zveze«. Kot protigovornik je nastopil »Taborjan« Prekoršek, ki je sklical istotam isti dan samostojen shod (glej »Domovina« 17. aprila). — Na shodu »neodvisnega« kandidata »Narodne stranke« v Loki pri Zidanem mostu 5. maja je nastopil kot političen govornik agitator v družbi g. Roša, dr. Karlovška iur. Kramer. (»Narodni List« 10. maja.) — V Ponkavci pri Artičah je bil 9. maja volivni shod: govorniki gosp. Roš, dr. Karlovšek, iur. Kramer. Isti dan volivni shod v Globokem, govorniki: g. Roš, dr. Karlovšek, iur. Kramer. (Glej »Domovino« 11. maja.) Gospoda Prekoršek in Kramer sta pristna radikalca, ki sta zatajila princip — »nadstrankarstva«.

Po volitvah. »Slov. Narod« z dné 25. maja je donesel te-le

a) radikalne čestitke:

Dunaj, 24. maja. Živel Hribar, živela narodna ideja! »Slovenski narodni agronomi.«

Dunaj, 24. maja. Radujoči se sijajne zmage narodnostne ideje nad združenim nem-štvom in brezdomovinskim klerikalizmom, navdušeno pozdravljamo izvolitev župana Hribarja državnim poslancem. Bela Ljubljana bodi v bodoče vzor in vodnica v radi-kalnemu delu za narod. Slava zavedni Ljubljani! Živel Hribar! »Narodno-radikalni visokošolci dunajski.«

Gradec 24. maja. Velike nade stavimo v Vas. Zato smo srečni radi Vaše izvolitve!
»Taborjani.«

Praga, 24. maja. Vzradošeni nad sijajno zmago neumorno delavnega zastopnika slovenske napredne misli kličemo poslancu Hribarju: Živio! »Adrija.«

b) liberalni glasovi:

Gradec 24. maja. K sijajni zmagi napredne Ljubljane nad nazadnjaštvom iskreno čestitajo »Triglavani«.

Novo mesto, 24. maja. Slava Hribarju! Slava zavednim volivcem! — »Novomeški napredni dijaki.«

Celje, 24. maja. Živio prvoboritelj svobodne misli! »Svobodnomisleči srednje-šolci.«

Sušak, 24. maja. Županu Hribarju najiskrenejše čestitke povodom zmage nad črnim nazadnjaštvom. Slava svobodi in prosveti! »Hrvatski in slovenski gimnazijci.«

Društvo svobomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je poslalo vodstvu narodne stranke sledeče pismo. »Na izvanrednem občnem zboru akad. društva »Sava« na Dunaju zbrani svobodomiselni slovenski akademiki izra-žajo vodstvu narodne stranke svoje popolno priznanje in občudovanje. In to tembolj, ker si je znala v tej kratki dobi pridobiti toliko zavednih in ponosnih mož, ki se niso strašili odločno pokazati javnosti svojega prepričanja in izraziti ves svoj odpor proti nasilstvu nazadnjakov in vseh sovražnikov prosvete našega naroda sploh. In k tem sijajnim uspehom, ki so s podvojeno silo prodrli zadnji temni oblak, ki je še sovražil vshajajoči dan širom zelene Štajerske, čestitamo kar najiskrenejše vodstvu stranke posebej in stranke vobče. Bodí ta prva zmaga dokaz, kako silno je hrepenenje naroda našega po svobodi in prosveti, stranki pa bodí v bodrilo k uspešnemu in vstrajnemu vsestranskemu delo-vanju.« (Glej »Narodni List« 6. junija.)

Kritika? Bratci v ginjenem objemu za napredujočo napredno mislijo! Prizor za bogove. »O tempora, o mores!« je vzdihnil trikratni častni član radikalnih društev in prvoboritelj za neodvisno nadstrankarstvo. O tem bi vedela mogoče kaj častitljiva naša prijateljica »Omladina«? Ne? Pa „da se poblizje spoznamo“ i v prihodnje!

Homo primigenius.

Listnica uredništva. Tovariše somišljenike opozarjamo še enkrat, da ne pozabijo nabrati točnih podatkov za srednješolsko statistiko. Pošljite jih na naslov: Josip Puntar, (phil.) Unec pri Rakeku. — Prihodnji letnik razširimo, da bo več prostora za vajo srednješolcev. Somišljenike pozivljamo, da se vadijo v pisateljevanju med počitnicami in pošiljajo svoje proizvode uredništvu. — Jason Vasiljev: Priporočamo se za prihodnje leto. — J. B.: Bilo nam še ni mogoče, se natančneje baviti s poslano črtico, a se zgodi.

Zastopstvu katoliškega slovenstva.

S stavkom „Neue Wogen des Lebens steigen auf, neue Stimmung ergreift die Gemüter und heißt sie neue Ziele suchen“ označuje modroslovno-kritična risba današnji vek. Isto velja o življenju malega našega naroda. Novo življenje polje preko slovenskih poljan, v duhu in slutnji nove dobe trepečejo duhovi in iščejo ciljev, po katerih naj zasežejo zadnji večnozaželjeni cilj, dostikrat nezavestno položen v dno narodove duše: telesno blagostanje in duševno svobodo; hrepenenje na tem je eterični tresljaj ljudske duše. Narod hoče vtelesiti vse moči svoje prasilne duše v onih, katerim polaga svojo dobrobit v roke, katerih obilni broj je poslal v prestolno mesto. Iz istega vrelca zajemamo tudi mi, katoliško narodno dijaštvo, svojo navdušenost in svoje sile, to nas veže z ljubeznijo na zaupnike katoliškega Slovenstva. Navzlic stanovski razliki čutimo neko enotnost in gorkeje ter zmagonosneje nam bije srce.

Politična stranka, katero tvorite, stoji na istih tleh, na katerih temelji naše gibanje. Zato nam je simpatična od kraja in nam je njen razvoj pri srcu, ne da bi bili njen privesek, ne da bi si ne varovali prostosti presojevanja. Zavedamo se: dokler je ta stranka edina teh načel, tako dolgo si bomo iskali v njenem okvirju delokroga, ko vnidemo v življenje. Zavedamo se pa tudi: samostojno se vzgajamo, samostojno misleči se bomo oklenili pozneje stranke s pravico, da odločujoče posežemo v njen razvoj. A Vi ne tvorite le politične stranke. Dokler Slovenstvo obstoja, dokler časti Boga svojih dedov, pohaja Njegova svetišča s pobožno dušo in spoštuje Njegove namestnike, toliko časa zremo v Vas, odposlancih njegovih, kulturni svet celega Slovenstva. Kot take Vas pozdravljamo z navdušenostjo in ljubeznijo, kedar pridete med nas pri naših prireditvah ali posetite naša društva.

Obračamo se do Vas.

Zavedajte se, da v mladini klije moč narodova. Vaši napori ne bodo uspeli, ako bode izobraženstvo trovalo narodovo dušo.

Vašega sveta in pomoči nam je treba pri rešitvi dijaškega stanovskega vprašanja. Dokler bo puščalo dijaštvo v tujini moči in zdravje, je nada na boljše bodočnost naduta. Začeli ste svoje delo s tem, da ste

se odločno zavzeli za naše šolske zahteve, za slovensko vseučilišče in proti potujčevanju naših zavodov. Hvala Vam, naše zaupanje Vas spremlja! Brez usmiljenja pa zatrite zlate korenine obstoječemu zlu, Slovenstvu sovražnemu liberalizmu, ki poraja sramoto, da prodajajo Slovenci, ki hočejo biti rodoljubi, iz kletega egoizma tujcem narodove pravice.

Nasilstva se pripravljajo in vrše na pravice, ki jih je dala narodu narava. Tem zaupljiveje se obrača narod do mož, ki jim je poveril sebe samega. Tu je na mestu le oni, ki združuje z znanjem trdno prepričanje in naklonjeno voljo do dela, sicer ga ukloni sila nasprotnikov ali upokoji nevolja ljudstva. Može prepričanja in dela vidimo v vas, može načel in doslednosti, ki se postavijo po robu tudi videzu in breznačelnosti, odeti v zlato.

Vemo, da je usoda človekova, „daß größere Aufgaben in ihm aufsteigen, als er zu lösen vermag“ (Eucken), čudežev ne moremo delati mi, ne morete vi. Vaše razumevanje naših teženj pa nam priča, da niso sanjarija naša stremjenja. Vaš duh, silen in požrtvovalen, zavej med nami; ostal bo Vaš spomin, vzdali ste kamen stavbi, raz katero zazre Sloven, kar tako težko pričakuje.

Tovariši abiturienti!¹⁾

Po počitnicah, ki jih boste prištevali med najlepše v svojem življenju, se Vas bo mnogo odločilo za študij na visokih šolah.

Lepa so leta akademičnega življenja. Človek si sam svobodno izobrazuje duha in srce, očrtuje in utrjuje značaj, a so tudi resna in — odgovorna!

Trojni boj Vas čaka: Okusili boste trpko usodo slovenskega dijaka-prosjaka, priboriti si boste morali vestno stanovsko usposobljenost in poleg vsega še braniti svoje — mladostne ideale. Prepričan bodi vsakdo, da ne uteče življenjskim preizkušnjam akademičnih let. Veliko mesto, moderni, uživanju vdani svet, duh časa, moda in — družčina, to so nevarne vezi. Posamnik jim bo težko kos. V tem boju in pod vtiskom razočarane, idealnega poleta navajene duše marsikdo izgubi ravnotežje: smer njegove poti se zasučje in lahko je v teku nekaj let tam, kjer bi se ne bi bil nikdar prej mislil sam, ne slutila poštena slovenska mati. „Kje so talenti, ki so bili nekdanj prvi med svojimi tovariši na srednjih šolah?“ bi lahko vprašala solznih oči Slovenija! Veliko so obetali, a izgubili so moči, prečesto i vero in zaupanje v — svoje cilje.

Zato Vam kličemo: Pridite pripravljeni in oboroženi!

Resnica je, da dva lažje prenašata gorje, v večji meri čutita sladkost skupne radosti. Družba poštenih, odkritih, nesebičnih prijateljev je v najbolj

¹⁾ Prosimo slovenske liste, da klic ponatisnejo.

prekipevajoči dobi mladih let za posamnika skoro edino bodrilo in razvedrilo. Čim sorodnejši so si po duhu in stremljenju, tem živejša, slajša je zavest — skupnosti.

V skupnosti je moč!

Navdušenje za svoja načela, čut solidarne obveznosti na potu skupnega stremljenja in skrb za duševno čil naraščaj: to so nagibi, ki vodijo akademična društva, da vabijo v svojo sredo — novodošlece.

Za vsakega je dovolj izbire. Sorodnost idej bo odločevala. Kakor kdo misli, kakor čuti, tako voli moško in brez strahu po vesti in prepričanju: odgovoren je sebi in . . . Mi trdimo, da i Bogu!

Pred odločitvijo boste čuli obilo lepih obljub, mnogo vznositih besed, čitali nebroj programov, na kojih temelje pravila poedinih akademičnih društev.

Slovenski katoliški akademični društvi, „Danica“ na Dunaju in „Zarja“ v Gradcu, ne obljubujeta veliko, a kar moreta, obetata z zavestjo mnogoletne skušnje: Kdor donese s seboj mnogo idealizma, obilo navdušenja za delo, potreboval bo med mami obojega še v večji meri, kot si je kdaj mislil. Prva naša zahteva je pravo versko prepričanje. Navidez mala zahteva, a velika dovolj, tako da je že marsikdo uklonil glavo in šel mimo. Radikalizem napram sebi, dobrohotnost napram drugim; prisrčnost, odkritost, zaupanje, prijateljstvo — tovarišem, to so naše osnovne zahteve.

Žrtev hočemo, v zameno moremo dati le troje spoznanj: da je bivanje med nami in življenje po naših načelih najidealnejše in — tudi najtežje, da je boj proti lastnim slabostim in napadom od drugih, posmehu in često i dvomom nasprotnikov o naši — akademični časti in svetosti prepričanja tisto dobro, ki nas utrjuje in jekleni, in da tretjič vsakdo vstopi in gre iz naše srede — vedno nepopoln! Društvena vzgoja mu more le dati gotovo smer, vzbuditi v njem dane zmožnosti in jih prepustiti izpopolnivni delavnosti — poednica.

Napadov in očitkov se ne bojimo. Če smo krivi, popravimo, če nismo krivi, vemo, da nasprotniki rabijo orožje, ki nam navidezno škoduje, v v resnici nas krepi.

Nasprotnikom prva zahvala za neradovoljno — dobro delo!

Vemo, kdor je že a priori uverjen o naši zlobi in neznačajnosti, ga ne uveri o nasprotnem noben dokaz. Vse pa, ki si hočejo dobiti lastne sodbe o nas in naših težnjah, vabimo, da se v občevanju z nami prepričajo o resnici vseh napak. Kdor hoče, naj se potem pridruži, če mu ne ugaja, ostanemo si to, kar poprej.

Naš program temelji na treh dejstvih: smo odločni katoliki, sinovi slovenske matere, delci povsem demokratičnega naroda. V teh treh smereh se giblje vse naše gibanje, je označena vsa naša organizacija, so zasnovana vsa naša društva. Komur prija ta izpoved,

se nam gotovo pridruži, komur ne ugaja, bo šel pač po svojem nagnjenju drugam. Prvega smo veseli, drugemu želimo vse tisto, kar bi mu mogli dati mi in nasprotniki.

Gojimo sicer najiskrenejšo svojo žejo, da bi tudi slovensko dijaštvo kazalo po svoji večini tisto versko prepričanje, kot ga kaže vse slovensko ljudstvo, a ta svoj ideal prav radi žrtvujemo za ceno malega števila odločnih somišljenikov, ki nam pomenijo toliko kot desetkratna številna premoč nasprotnikov: svoje sile ne cenimo po številu in talentih, pač pa po sili prepričanja, vstrajnosti in — žrtvah! Največji sovražnik naš bi bilo to, kar imenujejo nasprotniki „klerikalizem“, a malokrat točno pojmujejo.

Rajši mala, neupogljiva četa — kot vojska brez odporne moči! Bodočnost slovenskega naroda bo zahtevala od nas vedno več značajnih in jeklenih mož, to premislite, tovariši abiturienti, in pa, kdo Vam daje največ gotovosti, da postanete taki značaji, kot jih hoče slovensko ljudstvo, potem pa brez strahu naprej po poti do svetlih daljnjih ciljev!

Eno lahko zatrdimo: naša pot pelje gotovo do pravega cilja, če druge tudi, sodite sami!

Na svidenje v „Danici“ in „Zarji“!

Za slov. kat. akad. dr. „Danica“:

Phil. **Iv. Dolenc**
t. č. predsednik.

Med. **M. Justin**
t. č. tajnik.

Za slov. katol. akad. dr. „Zarja“:

Phil. **Jos. Puntar**
t. č. predsednik.

lur **Fr. Kovač**
t. č. tajnik.

Spored sestanka slovensko - katoliških abiturientov v Ljutomeru.

Dne 9. avgusta ob pol 9. uri zvečer: Skupna večerja, pozdrav gostov, volitev predsedstva.

Dne 10. avgusta: zborovanje.

Ob 8. uri sv. maša.

Ob pol 9. začetek zborovanja:

Naše dijaštvo in duh modernega časa. — Avsenek. Ljubljana.

Vera in veda. — Živortnik, Maribor.

Dijak in narodno delo. — Mazovec. Kranj.

Demokratska ideja med Jugoslovani. — Hrvat Fogadić. Osijek.

Moderna vzgoja in verska vzgoja. — Ogrizek. Celje.

Ob 3. uri popoldne:

Gospodarske razmere na Koroškem. — Razgoršek. Celovec. Ali mora biti katoličan res brezdomovinec? — Kobi. Kalksburg.

Delokrog slov. učitelja. — Starman, učitelj abs. Ljubljana.

Naše stališče in vsestranska izobrazba. — Žerjav. Ljubljana.

Nedelja, dne 11. avgusta:

Ob 3. uri popoldne velika ljudska veselica z obširnimi programom.

Vsi dijaki, ki se nameravajo udeležiti sestanka, a tega še niso naznanili, naj se oglase v najkrajšem času po dopisnici na naslov: M. Natlačen, abiturient, Manče pri Vipavi (Kranjsko). — Dijaki, pridite na ta važen sestanek v velikem številu, da se med seboj spoznamo in navdušimo za narodno delo po načelu: Z Bogom za ljudstvo!

J. Mazovec, podpredsednik. **Mark Natlačen**, predsednik pripr. odbora.

Asocijacija idej v Prešernovih poezijah.

Zorislav.

Zakon asocijacije idej je velikega dušeslovnega pomena. Vpoštevati ga morajo tudi kritiki: sicer staro pravilo, ki pa nanj vendar opozarjamo; čeprav tedaj ne prinašamo »senzacionalnih«
novic, si vendar drznemo trditi, da je kritika v tem oziru precej nedostatna. Zato si dovolimo par besedi.

Naša trditev se glasi: Prešernu lastno, zanj značilno je mišljenje v kontrastih. Treba je to dokazati.

Beseda kontrast nam ne znači golega sredstva v dosego večjega umetniškega učinka, temveč stalno smer pesnikovega duha, z n a č a j n o potezo njegovega mišljenja.

Kontrast združuje v sebi dva elementa: pozitivni in negativni; — kar je črno, ni belo, in narobe. Asocijacija predstav črnega in belega tvori kontrast.

Če hočemo zasledovati stezice, ki se po njih sprehajajo pesnikove misli, nam je ločiti, kdaj se gibljejo samo v pozitivnem, kdaj samo v negativnem elementu in kdaj v kontrastu.

Asocijacija idej v prvem (in drugem) slučaju počiva na tem, da pridevje pesnik k prejšnim sorodne nove elemente. Zanimivo je, da pesnik izbira med utisi ravno najsilnejše, stopnjuje tako njih silo in jih spaja v skupno celoto.

Tako je pozitiven vodilni motiv n. pr. v pesmih: Strunam, Soldaška, Zdravica, Od železne ceste, Janezu N. Hradeckemu, gazela

št. 1.; med soneti n. pr. Biló je, Mojzes, tēbi naročeno; tudi vodilni motiv Sonetnega venca je pozitiven. Negativen bi bil vodilni motiv v pesmih Zapuščena, Učenec itd.

V nekaterih pesmih prevladuje pozitivni, v drugih negativni element.

Na kontrastu pa počiva koncepcija sledečih pesmi:

(Geslo:) Sem dolgo upal in se bal,
slovó sem upu, strahu dal.
Srcé je prazno, srečno ni,
nazaj si up in strah želi.

Pesnik nas preseneti s tem, česar ravno najmanj pričakujemo.

Primerjaj dalje Dekletom in Svarilo; tudi v pesmi: Sila spomina je vodilni motiv kontrast:

Trdna med nama vzdiguje se stena
'z brezdna globoc'ga do strmih nebes, (neg. el.)
vendar ne vzdrža želj skrivnih plamena,
da bi ne mogel on švigniti čez. (Poz. el.)

Enako v pesmi Judovsko dekle, v Spominu Valentina Vodnika, v Izgubljeni veri (Lepota, ljubeznivost vsa jē, kakoršna je pred bilà, — (poz. el.) — ak bi živela vekomaj, kar si mi b'la, ne boš naprej (neg. el.)

Ravno tako v »Mornarju«. Gorišče pozitivnega elementa se nahaja v stihih:

Si z desno v desno segla,
pri Bogu mi prisegla,
mi vedno zvesta bit' —

gorišče negativnega:

dekleta moj'ga žēno
sem našel poročeno, —
(prestal, sam Bog ve kaj! —

negativni element k pozitivnemu :

Le jadra spet napnimo,
valovom se 'zročimo,
kak čisto je morje!)

Značilen je tudi oni kontrast v Spominu Andreja Smoléta:

Trčimo, bratje, še vince se smeja —.

Opozarjam na ona dva prekrasna kontrasta (vodilnega značaja):

v Nezakonski materi:

Oče so kleli, topli me . . . (neg. el.)
— — — — —
meni nebo odprto se zdi (poz. el.)

in v pesmi Nuna in kanarček:

Vesela pomlad se zbudila je spet,
moj ptiček, preljubi kanarček!
Ak' mika v zeleni te gozdek letet',
ne branim ti, okno ti hočem odpret'

in

Le celico najno zapriva,
prostosti sveta ne želiva!

Primerjaj dalje pesmi Lažnjivi zvezdogledi:

dve sami ste zmotili,
dve sami zapeljali
mi zvezdi umno glavo.
In cel'ga nêba hoč'te
vi zvezde 'zmodrovati?

Posebno zanimiv je kontrast v Pevcu:

Kako
bit' hočeš poet, in ti pretežko
je v prsih nosit' ali pekêl, al nebó!

Kdo ne pozna kontrastov v Zabavljivih napisih? —: Lesničniku in Levičniku; Nekim pevcem duhovnih pesmi; Kopitar; N a r o b e Katon; Pričujoče poezije; Čudni dehur; Repiču; Bog; dalje kontrastov v gazelah št. 2., 7.? V gazeli št. 3. počiva tudi koncepcija na kontrastu —: negativni element samo v zadnji vrstici, v vseh prejšnjih stopnjevanje pozitivnega.) Navedimo še samo sonet:

Odrplo bo nebo po sodnjem dnevi
se 'zvoljenim. Svit glorje ne'zrečeni,
vso srečo bodo vidli pogubljeni,
ki stali bodo tam na strani levi.
Pogled ta bolj jih, ko goreči levi
in ko strahovi vsi 'z pekla spuščeni
bo vstrašil, — — —
— — — — — — — — — —
bil priča sem njij' sreče ne'zrečene;
mi pred očmi je v najtemnejšem koti
pogled ta, brez'miru naprej me žene . . .

Tu opažamo isto asocijacio idej kot — v kerubimu z ognjenim mečem. — Ali je k r i ž pred kerubom z ognjenim m e č e m tako nemožna asocijacija idej? —

Čemu navajamo toliko zgledov? — Kontrastov stranskega pomena nismo niti navedli, marveč samo rekli bi — kontraste v z a s n u t k i h, te pa zaradi tega v toliki meri, da dokažemo trditev: kontrast je značilna poteza Prešernovega mišljenja, s t a l n a s m e r n j e g o v e g a d u h a.

Ali je pesnik pel v kontrastih namenoma? — Teorija se zadovoljuje z g o l i m d e j s t v o m. Tudi čebelice delajo najprimernejše, najpravilnejše celice. —

Če pa teorija spozna to značajno smer pesnikovega mišljenja, jo mora priznati povsodi z enako doslednostjo, priznati jo mora tudi v zasnutku, — Krsta pri Savici.

Tudi v Krstu pri Savici opažamo ono, Prešernu lastno asocijacio — ekstremnih idej: —

V uvodu vidimo negativni, v drugem delu prevladuje pozitivni element.

Krst pri Savici je misel Prešernove misli. — Krst pri Savici ni »poema s plitvo koncepcijo«. —

Notranja logika je, ki nam odkriva pot, katerega hodijo misli umetnika. Niti cenzura, niti politika, niti kakí drugi zunanji vplivi niso za izpoznanje notranje, umetniške logike merodajni činitelji.

Bi li mogli opravičevati politične, rekli bi advokatske finte — na polju poezije, ki je hčerka božja?

Ali naj izpregovorimo nekaj besed o sili kontrasta v umetnosti? Odveč bi bilo! Cenjeni bralec naj se blagovoli poglobiti v navedene kontraste! Mogoče mu kateri privabi — solzo iz oči? ...

Ali ni bil pevec ‚disharmonije‘ podoben tudi v kontrastu slavnemu Petrarki, ki je stal — poosebljen kontrast — na mejniku dveh vekov — simul ante retroque prospiciens? —

Tudi primera z Byronom bi nam mogoče pojasnila marsikaj. Primeri n. pr. samo njegovega ‚Šiljonskega jetnika‘ s ‚Krstom pri Savici‘: enako je že ozadje samo: jezero, grad, boj, toda še hujši je boj šiljonskega jetnika.

Vsi veliki umetniki so bili mojstri v porabi kontrasta. Da jim je i naš Prešeren v tem kos, smo se prepričali tekom razprave.

Pogovor.

Spisal Maksimov. — (Konec.)

»Pardon, spozabil sem se. Obvezna je izpadla radi slabega vremena.»

»Ali boš že nehal brati levite. Potem pričnem jaz.«

»Le čakaj še malo, saj ne gori voda. Za svojega kandidata se zadnji dan niste upali navduševati v veliki množini, ker ste se bali profesorjev.«

»Lažeš, lažeš! Saj smo se navduševali, tudi manifestacije smo se udeležili. V šoli so vprašali, kdo je bil zraven. Ustrašili smo se trenutno, a gospodje profesorji so nas potolažili: Nič ne bo iz tega, samo svojo dolžnost dopolnimo. Tako približno so govorili.«

»Saj sem vam in realcem nevoščljiv radi tega. Mi si nismo upali, ker nam je bilo strogo prepovedano. Tisti dan bi bil vsaj pokazal, da sem demokrat kot vi. Tista procesija je bila bolj prijetna kot ona v Trnovem. Z njo so šle vrste gospodičen, in te so vam bile pri srcu, ne?«

»Nehaj, pravim, in ne podtikaj nam stvari, ki so oddaljene od naših misli kot grenlandski medved od Sahare. Zdaj pa pričnem jaz.«

»Samo še eno besedo, Peter! Narod ste rešili! Živio!«

»Da, mi smo ga rešili. Apropos, zareklo se mi je, navduševali smo se za zmago. Veseli smo bili, tudi pili smo — da povem odkrito —«

»Zdaj si govoril enkrat jasno.«

»— ker ni klerikalni zmaj stegnil svojih prstov po beli Ljubljani. Pride čas, dragi moj, ko se bo naše vojsstvo vzdignilo in ubilo tega zmaja.«

»Tu sva edina, prijatelj. A ne vem, če razumeva iste pod besedo: klerikalizem. Jaz razumem pod tem: krščanstvo.«

»Jaz zdaj še farško komando, morda ščasoma pridem do istega prepričanja.«

»Če to storiš, bom vesel.«

»Še vedno se me drži malo starega blata, ne vem, kdaj se ga znebim. Morda kmalu.«

»Ne bodi norec, saj si mlad. Pojdi in uživaj!«

»Dokler sem zvest radikalnemu programu, ne. Moč moram braniti za delo.«

»Pa niso vsi tako rigorozni v tvojih vrstah.«

»Tisti so izdali program.«

»Pojdi, pojdi, pa ne bodi fanatik! Poznam te od mlada in Lojzka ni v tebi nič več.«

Tako sta se pogovarjala radikalec Peter in liberalec Viktor do noči. V večernem hladu sta jo krenila proti domu, veselih ali obupanih src, ne vem. Ravno ko sta stopila na Mestni trg, je posijala luna z nedoločnim sojem čez ravnino in mesto. Junaka sta se ozrla vanjo in zdelo se je, da se jima luna smeje.

Nekaj misli k poučevanju zgodovine na gimnaziji.

N. — osmošolec.

Ni študija na gimnaziji, ki more dati dijaku toliko za življenje, kakor študij zgodovine. Čimdalje se kaže zahteva, da je vsakdo, ki hoče v družbi uspešno delovati, tudi sociolog; primerjajoč preteklost s sedanjostjo smemo reči, da nemara ni študija, ki se bo v bodočnosti tako

pospešil, kakor ravno sociologija. Uspešno jo je pa mogoče proučevati le s pomočjo zgodovine. Toda ne menimo s tem, naj si učenec zapomni pridno vsako letnico, vse malenkostne okoliščine pri zgodovinskih dogodkih. To se ne pravi zgodovine študirati, ampak le igrati se s spominom. In to je prvi greh, ki ga zagreše najprej pisatelji šolskih knjig, a za njimi pa še učitelji. Šolske knjige podajajo učencu le gromado suhih dejstev brez idej, mrličje brez sledu življenja. Težko je sicer pisati šolske knjige drugače, čeprav ne trdimo, da bi se ne dalo veliko izboljšati, a vsaj dolžnost profesorja bi bila spraviti v to golo okostje življenje, odeti ga z gorkim mesom in vdihniti mu duha, iz suhih dejstev izluščiti svežih, oživljajočih idej. Kazati bi moral vedno na logično zvezo med dogodki in predidnimi dejstvi, iskati podobnosti v raznih dobah. Mladega človeka bi navadil tako samostojno misliti, ne pa se dati vedno voditi brez lastne sodbe le od knjige ali dobrega prijatelja. V tem tiči ravno vzrok, da se dandanes tako malo misli, a vendar veliko govori. Govori se navadno, kar se čita v dnevniku, dnevnik misli za izobraženstvo in vstvarja javno mnenje. Vzroka imamo iskati največ v šoli. Tu je treba reforme. Mladini naj se vcepi več skeptičnega duha, več kritičnega razuma. Da se zahteva s tako natančnostjo statistiko-raznih klanj, se mi ne zdi le, da poniža duha v navaden mehaničen stroj, ki reproducira gotove številke in stavke kot pisalen stroj, če pritisneš na gotove tipke, vidi se mi celo, da to polagoma zamori v mladem srcu čut humanitete, in se ne zgraža več nad barbarskim prelivanjem krvi.

Prva zahteva pedagogike je, da se seznanj človeka najprej s predmeti, ki jih vidi vsak dan, vsak hip, med katerimi se giblje in živi, s katerimi je spojeno njegovo življenje. Smešno bi bilo, ko bi hoteli otroku, ki ravno sprejema prve pojme, pripovedovati o Avstraliji namesto o gričih, ki jih vidi, o neznanih nojih namesto o slavcu, ki žgoli za hišo. Podobni so pogoji uspehov na višji stopinji pojmovanja o šoli.

Ali pa ustreza danes temu šola? Ne. V šoli se učimo pruske zgodovine. Da mi niso že davno doma povedali, da sem Slovenec, pri zgodovini na višji gimnaziji bi res težko zvedel, da biva na svetu kak narod, ki ga kličejo za slovenskega. Sami sebi smo pač najbližji, zato smemo tudi zahtevati, da se nas pouči najprej o svojem domu, da se nam pokaže može domačine; ali zaman prelistaš vse tri debele knjige, moža Slovenca ne najdeš v njih. In vendar jih je pisal mož na slovenskih tleh in tudi za Slovence. O Slovanih je nekako toliko povedanega, kolikor o starih Egipčanih. Nekoliko to lahko popravi profesor sam, a kaj, ko so po višjih razredih navadno izključno Nemci, ki so veseli, da morejo ob kratkem absolvirati slovansko zgodovino, da, zgodi se, da veli profesor izpustiti celo tiste skromne vrstice. Posledica je, da se poprime mladeniča ali mrznja do lastnega rodu, ker se ga zasramuje vpricho nemške slave in naše siromaščine, ali pa — in to se navadno zgodi — se ne briga za zgodovino, ker mu ne daje ničesar, kar bi ga zanimalo. Kako naj ljubim,

česar ne poznam ali kar poznam morda le od senčnate strani? Že Vodnik je spisal zgodovino slovenskih dežel in ta knjiga je ostala učna knjiga na gimnaziji do l. 1848., tedaj pa je prišel sestav, ki ga čutimo še danes. — Nujna zahteva je, da se učne knjige preurede temeljito na podlagi domače zgodovine.

Pri zgodovini je tudi vse, kar zve dijak o umetnosti. A žalostno je, kako se ponavadi ravna z odstavki, ki govoré o umetnosti, katera bi mogla nuditi mladeniču v življenju najlepšega in najplemenitejšega užitka. Pouk v tem oziru ne prinese nikake ocene. Ali se prečrta, ali se le prebere, s čimur je pa tudi že končano, ali pa se obravna tvarina, ki terja temeljitega študija, z nekaj donečimi framazami brez vsebine. Žalostna posledica je, da prihajajo ljudje z gimnazije, ki bi morali razpolagati z nekim splošnim znanjem, ki naj bi tvorilo na vseh poljih neko celotno harmonijo, a ki nimajo o umetnosti niti najnižjega pojma. Naštevajo se morda cela vrsta umetnikov, ki so nam tuji in neznani kakor španske vasi, a dalje se ponavadi ne pride.

Tri glavne točke so, v katerih je pouk v zgodovini nepopolen. 1. Je mehaničen: ne vpliva na razvoj duha; 2. se poučuje tuja zgodovina, ne ozira se prav nič na domačo; 3. se preveč zanemarija zgodovina umetnosti. V teh treh točkah je treba temeljite preosnove in dokler ne bo te, ostane učenje zgodovine na gimnaziji vedno le potrebno zlo v očeh dijaka.

Nekaj misli o delovanju „Slovenske dijaške zveze.“

Po preteku dveh let, odkar smo začeli z delom v naši „Zvezi“, je nujno, da presodimo objektivno vse, kar je izpolnila in kar ni mogla izpolniti. Zlasti pa je to potrebno danes, ko se čujejo najrazličnejši glasovi o njeni potrebi.

S skušnjami, ki smo si jih v teku dveh let „Zvezinega“ obstoja pridobili, smo vobče lahko zadovoljni: privadili smo se misli o podrobnem delu, dobili še precej vpogleda v vse prosvetne potrebe, seznanili se do dobra z raznimi težkočami pri vršenju „Zvezinega“ smotra. Seveda, ko bi iskali prav posebnih uspehov nove organizacije, bi jih ne mogli pokazati. Enega dejstva pa ne more nihče utajiti, da smo namreč napram številni svoji moči pokazali obilo dobre volje, da so posamniki žrtvovali mnogo časa in gmotnih doneskov.

So pa — in ni jih malo —, ki se nikakor ne morejo spoprijazniti z novo organizacijo, se jim ni mogoče uživeti in vmisliti v duha, namen in ustroj naše „Zveze“. Skeptični pomisleki, celo neopravičen pesimizem zveni iz marsikaterih besed: znamenje, da ideja „Zveze“ ali ni našla

ob svojem rojstvu zadostnega umevanja, ker smo bili za obsežno podjetje še nepripravljeni in preslabi napram vsem novim zahtevam, ali pa ustroj, oblika organizacije same ni mogla doslej razpršiti vseh pomislekov, skoro bi rekel neke gotove mrznje.

Kdor pozna od blizu njeno zgodovinsko ozadje, njene rojstne bolečine, duševno tedanje razpoloženje med dijaštvom vobče in med mlajšimi somišljeniki pred tremi leti, se ne bo posebno čudil, ako je prišlo, kar je moralo priti: reakcija in nezadovoljnost.

Že ob rojstvu sta bili dve struji: za in proti. Kompromis je nekako vse v glavnem zadovoljil, na skrivnem pa je rastlo nezadovoljstvo, ker ni prodrla ne ta ne ona glavna misel, namreč ena misel, da se zasnuj med že obstoječimi našimi akademičnimi društvi nekak kartel po vzoru nemških katoliških akademičnih društev z namenom podrobnega narodnega dela, in da v ta namen ni treba še posebnega društva, ki nalaga nove obveznosti, druga pa — za kojoj je bila večina mlajših „Daničarjev“ in „Zarjanov“, je hotela, da se zasnuj nova organizacija, ki bi obenem bila tudi reprezentantinja splošne naše organizacije in vodila celo gibanje. Večina mlajših članov je bila seve na strani druge misli, in skeptični glasovi z nasprotne strani niso prišli do veljave.

(Dalje sledi.)

Akademična Ciril-Methodova podružnica v Gradcu

je imela 28. junija svoj zakasneli letni občni zbor. Lansko leto so se je bili radikalno polastili „Taborjani“, kar je povzročilo nadaljnje homatije, veliko jeze in nasprotja, celo tožbo med „Taborjani“ in „Triglavani“. Hotela je usoda, da je svoje dni raditega „Omladina“ vedela mnogo radikalnih historij o „sablji in roženkrancu“. Čas hiti in jezdec hitro jahajo. Zgodilo se je namreč, da je na letošnjem podružničnem občnem zboru zahteval zastopnik „klerikalnih“ članov „Zarjanov“ (A. Puntar) sklicujoč se na radikalno geslo o skupnem delu za narodov blagor primerno (po radik.-liber. nazorih „neprimerno predrzno“) zastopstvo v podružničnem odboru (dve mesti). Koalicija „Tabor-Triglav“ je ta „klerikalni napad“ na podružnico pri volitvah s primernim ogorčenjem in posmehom — prezrla. In klerikalci, kojim skupno delo seve še nikdar ni bilo sveta resna stvar, so globoko užaljeni podali radikalen odgovor (tov. Juvan): „Slavni zbor! Z ozirom na dejstvo, da se je pri odborovi listi društvo „Zarja“ popolnoma prezrlo, izjavljam v imenu v „Zarji“ zbranih akademikov, da izstopamo z današnjim dnem iz akademične podružnice. Z našega stališča nas more le veseliti, da ste danes

jasno pokazali, da Vam ni v podružnici za resno delo, temveč da hočete imeti tu le torišče, kjer merite svoje strankarske moči. Dokazali ste danes, da smo mi tu odveč ni mi Vam radi ustrezemo. Mi bomo razmerje do centrale že po svoje uredili in upamo, da bo prineslo večji uspeh kakor edino le to, da smemo vsako leto enkrat na občnem zboru iz obličja do obličja gledati, kako najradikalnejši narodnjaki delajo za narodnost. Ob izstopu Vam mi želimo, da bo prihodnje leto ravno tako plodonosno — če je mogoče, naj bo še bolj — in nas bo veselilo, da bomo smeli vsaj od daleč gledati, kako uspešno in plodonosno, da delate na narodnem polju.“ Po izjavi so se hoteli korporativno odstraniti, a klici „odgovora se boje, so jih s strahom potisnili nazaj na stole. In vzdignil se je velik mož (gospod iur. Kramer) in z vzvišenim glasom odgovarjal klerikalni desetorici, češ, da se klerikalni tovariši ne smejo čuditi, ako so napredni elementi pozabili svoje domače prepire, si podali roko v boju proti klerikalizmu, da tako ubranijo naskok na narodno družbo. Ubogali da so glas „Zore“ (kako vpliven listič celo pri radikalcih!) in se združili vsi napredni elementi. Nato citira na lističu prepisan (kako lepo pripravljeno!) odstavek iz „Zore“ (štev. 7., str. 111, spodaj), iz kojega so razvidne klerikalne perfidne namere glede Ciril-Methodove družbe in njenih šol, samo žal, da z malim pogreškom (znanstveno bi rekli „falzifikatom“), ker je „slučajno“ izpustil besede „katolicizma ali — kakor trde quasi katoliki —.“ No pa to nič ne de, klerikalni manevri so bili razkrinkani in odgovor se je na veselje vseh, posebno „klerikalcev“, imenitno — ponesrečil. Zadovoljni in veseli so odšli. Spoznali so pač pravo resno voljo nasprotnih kolegov za skupno delo na narodnem polju, spoznali tudi, da radikalcev in liberalcev odslej ne more niti podrobno narodno delo nikjer več tako ločiti, da ne bi izločili klerikalcev, uvideli tudi, da je radikalizem razdril zopet sam s svojo radikalno pestjo svojo frazo o potrebi skupnega dela za narodni prospeh, ker je po dolgem moral sam pripoznati, da se mora tudi delo za narod ravnati po gotovih načelih, recimo svetovnem naziranju. Tako so bili „napredni elementi“ prisiljeni „pozabiti domače prepire“ in skleniti koalicijo proti zastopnikom „klerikalnega“ svetovnega naziranja. Da se je vse to dogodilo, nima ravno najmanj zasluga listič „Zora“. In to nas zelo veseli. Ne motimo pa se, če prorokujemo, da bodo odslej napredni elementi dosledno tudi izven akademične podružnice skupno nastopali, da obvarujejo slovenski narod „klerikalizma v šoli“. Lanska skupščina Ciril-Methodove družbe je bila prvi poskus, občni zbor akad. podružnice je korak naprej, kaj donese letošnja skupščina, pa že še slišimo. Radikalno-liberalni mlini meljejo tiho in gotovo. Že danes pa napovedujemo, da bo svoje dni pisala „Omladina“ licemersko: „Klerikalizem, njegova perfidnost in brezdomovinstvo so razdrili slogo in pokopali Ciril-Methodove družbo. Doli torej z grobokopi. Mladina jim daj povračilo!“ Seveda i mi ne bomo molčali . . .

— nt —

Glasnik.

»Danica«. V poletnem tečaju je notranje društveno življenje precej zastalo, ker je bilo na zunaj dovolj dela, posebno z »Desetim bratom«, ki se je predstavljal v »Straži«. Dalje so vzela mnogo časa posvetovanja glede manifestacije za slovanske univerze in zlasti radi sestanka v Zagrebu. Manifestacija se je vršila 27. junija v češkem »Narodnem domu« ob obilni udeležbi češkega in slovenskega dijaštva. Društvo se je udeležilo tudi Cvijičeve slavnosti dne 8. junija. — V društvu sta delovala dva kluba, časnikarski in socialni. Na enem diskusijskem večeru je referiral tovariš Kemperle o družbi sv. Cirila in Metoda. Na čast novodošlim državnim poslancem iz »Slovenskega kluba« je bil prirejen 17. junija v Trötterjevi restavraciji »pri magistratu« zabaven večer; udeležilo se ga je 8 gg. državnih poslancev.

»Danica« in manifestacijsko zborovanje za slovensko in češko vseučilišče na Dunaju. Za manifestacijsko zborovanje dne 27. junija t. l. za slovensko in drugo češko univerzo na Dunaju je bilo treba Slovencem skupno določiti govornika in zastopstvo v predsedstvu. Ker se je to določanje vršilo na način, ki dobro pojasnjuje sedanje razmere med slovenskimi akademičnimi društvi na Dunaju in kateri bo zanimal tudi še v poznejšem času slovenske dunajske akademike, se tu pečamo nekoliko obširneje s tem. »Slovenija« je sklicala posvetovanje zastopnikov slovenskih akademičnih društev v »Sloveniji« dne 3. junija, da se določi govornik za manifestacijsko zborovanje. »Danica« je dobila pismo šele 4. junija, nakar se je sklicalo novo posvetovanje z istim namenom na dan 10. junija v »Sloveniji«. »Danica« se seje ni udeležila vsled dejstva, da je predsednik »Slovenije« vpričo nekaj tovarišev rekel v novembru leta 1905 zastopniku »Danici« na njegovo vprašanje, ali stoji »Slovenija« na stališču, da se z »Daničarji« govori le pred pričami, kot je pisala anonimno »Omladina«, da stojijo vsi na tem stališču. Tega stališča ni še nikdo preklical in pričakovali smo, da hoče tudi pri tem posvetovanju govoriti »Slovenija« z nami pred pričami. »Danica« je zato dvakrat pismeno naznanila »Sloveniji«, da ne pošlje zastopnika k nobeni seji, dokler navedenega stališča »Slovenija« ne prekliče. »Slovenija« tozadevno niti odgovorila ni (!), ampak sporazumno s »Savo« določila govornikom člana »Slovenije«. Pri seji komiteja slovenskih akademičnih društev na Dunaju dne 11. junija vpraša zastopnik »Danice« vpričo drugih Slovanov predsednika »Slovenije«, ali stoji »Slovenija« še na imenovanem stališču. In tu smo izvedeli, da »Slovenija« na tem stališču nikdar stala ni, in da takratni predsednik »Slovenije« (v novembru leta 1905) ni izrekel stališča, da se naj govori z nami le pred pričami, vsled sklepa »Slovenije«. (Zanimiv slučaj, ko sme predsednik akademičnega društva drugo društvo žaliti kar brez dovoljenja od društva! Ali ga je raditega »Slovenija« pozvala na odgovor, ne vemo. Vemo le, da sam dotičnih besed ni nikdar preklical.) Po ti izjavi so se razmere toliko izpremenile, da se je udeležila »Danica« drugi dan posvetovanja v »Sloveniji«, kjer naj bi se določilo govornika ter podpredsednika in se razmerje med obema društvi še nadalje obravnavalo in eventualno poravnalo. Velezanimivo je stališče, ki ga je zavzela pri tem »Slovenija« („Sava“ seveda tudi) glede načina, kako naj se določi govornik in podpredsednik zborovanja. (Predsedstvo zborovanja, ponudeno Slovencem in pri skupni seji tudi od Slovencev sprejeto, je sporazumno s »Savo« predsednik »Slovenije« kar na lastno roko, ne da bi prašal »Danico«, odstopil Čehom). Govornika je zahtevala »Slovenija« zase kot najmočnejše društvo in »Sava« je resignirala na to mesto vprilog »Sloveniji«. »Danica« se je v tem konkretnem slučaju pridružila predlogu, da govori gosp. Mravljak (»Slovenija«), a izjavila, da ne priznava stališča, da gre »Sloveniji« radi tega prednost pred drugimi društvi, ker je najštevilnejša. Govornika naj dá »Slovenija«, ker se je za prireditev manifestacije mnogo prizadevala. Podpredsedniško mesto bi imela dobiti »Danica« po teoriji »Slovenije«

in »Save«, ker ima »Danica« več članov kot »Sava« (»Danica« 34, »Sava« 32). A tu se je kriterij izpremenil. »Sava« dobi podpredsedništvo, ker ima več — somišljenikov med dijaštvom. Ali je to dosledno? Vas ni sram? Opazovalo se je čisto jasno težnje, poriniti »Danico« kar mogoče v kot. Tega od »Slovenije« (»Sava« je igrala le stransko vlogo pri vsi stvari) niti drugače pričakovati ni bilo — in v bodoče bomo s temi razmerami tudi računili. Na tem mestu omenimo tudi, da si je na manifestacijskem zborovanju samem dovolil srbski govornik, napasti poslance »Slovenskega kluba«, katerih je bilo navzočih 10, ker se niso Jugoslovanci združili v en klub. Jasno je bilo, da na slavnostnem manifestacijskem zborovanju za slovanske univerze ni mogoče, da bi napadeni na to odgovarjali. In upravičeno je tudi zaklical g. dr. Korošec: »Če nas vabite, nas ne smete napadati.« A predsedstvo govorniku ni vzelo besede. Ogorčenje je vladalo radi tega po slavnosti med poslanci »Slovenskega kluba«, in vele-vpliven poslanec je izjavil, da poslanci »Slovenskega kluba« ne pridejo nikdar več na vseslovensko manifestacijsko zborovanje. Ali popolna enakost in enakopravnost pri skupnih nastopih — ali pa vsak zase!

Duhovne vaje za abituriente se vrše letos od 12.—15. avgusta. Začetek je 12. avgusta zvečer, torej ravno primerno za one, ki se bodo isti dan vračali iz Ljutomera s sestanka. Zglašajo naj se abiturientje, ki se žele vdeležiti teh duhovnih vaj, na naslov: Predstojništvo jezuitskega samostana v Ljubljani.

Socialen tečaj za abituriente in eventuelne akademike se vrši letos pod vodstvom dr. Kreka in dr. Al. Ušeničnika pri Sv. Joštu nad Kranjem od 15.—18. avgusta. Vsi, ki se žele udeležiti kurza, naj to naznanijo najkasneje do 31. julija na naslov: M. Natlačen, abiturient, Manče pri Vipavi.

III. redni občni zbor „Slovenske dijaške zveze“. Po sv. maši, ki jo je daroval ob 7. uri na Rožniku društveni član gospod Karel Supin, novomašnik, so se zbrali člani ob 9. uri v dvorani »Rokodelskega doma«. Iz poročila odbora povzamemo sledeče: Članov šteje društvo sedaj 48. Društveniki so zelo pridno predavali in delovali v smislu društvenih pravil. Knjig ima sedaj »Slovenska dijaška zveza« 342. Tekom leta se je razposlalo nad 1000 knjig med obmejne Slovence in razdelilo se je okoli 120 Spomenic srednješolcem. Knjige so se razposojevale vsako nedeljo od pol 11. do 12. ure. Največ knjig so darovali udje »Leonove družbe«. Dohodkov je imelo društvo 396 K 85 v., izdatkov 315 K 15 v., torej prebitka 80 K 90 v., od katerega se naloži polovica glavnici. Tajnik ozir. podpredsednik sta odposlala tekom leta 283 pisem, prejetih je pa bilo 112 pisem. Društvo je dobivalo tudi nekaj izvodov »Slovenca« in »Gorice« brezplačno. Ko se odobri poročilo odborovo, se izvoli sledeči novi odbor: Predsednik: iur. Ivo Česnik. Podpredsednik: phil. Josip Puntar. Tajnik: iur. Fran Kovač. Blagajnik: iur. Fran Logar. Knjižničar: phil. Ernest Tomec. Odbornika: theol. Izidor Cankar, iur. Martin Malnerič. Revizorjem se pa izvolita phil. Ivan Dolenc in Lavoslav Kemperle. Po kratkem predsednikovem nagovoru predava tovariš Puntar o nalogah in delokrogu »Slovenske dijaške zveze«, katero predavanje izide v »Zori«. Predavanju sledi živahna debata, v katero so posegli tovariši Malnerič, Dolenc in Kemperle. Nato poroča tovariš Dolenc o reviziji društvenih pravil, pri slučajnostih se pa sprejme predlog tovariša Supina za znižanje članarine na 1 krono. Oglasi se k besedi še gospod Leonard, ki nasvetuje, naj se organizira razpošiljanje knjig in naj se napravljajo skupni izleti v obmejne kraje, nadalje naj se skuša ustanoviti zvezo vseh enakomislečnih slovanskih dijakov, naše dijake naj se pa navduši za to, da bi začeli pohajati tudi slovanske univerze, v prvi vrsti krakovsko. K sklepu se zahvali predsednik vsem navzočim članom in gostom, da so se udeležili v tako velikem številu tega občnega zbora, in zaključil zborovanje.

Pojasnila glede študija v Gradcu daje phil. Jos. Puntar, Unec pri Rakeku; glede študija na Dunaju phil. I. Dolenc, Sopotnica pri Škofji Loki.

Pri slavnosti v čast profesorju Cvijiću začetkom junija slovansko akademično dijaštvo ni nastopilo s trakovi, dasi so slavnost priredila vsa jugoslovanska akademična društva. Vzrok je bil sledeči: »Slovenija« in »Sava« sta

se bali, da pride med Slovenci do konfliktov pri slavnosti, in so prosili Srbe, naj naprosijo »Danico«, da tudi ona kot »Slovenija« in »Sava« ne pride s trakovi. Nazadnje ne polagamo posebne važnosti na to, ali pridemo s trakom ali ne, a čudno je vendar, če društvo ne sme prisostvovati s trakovi slavnosti, pri kateri sodelujejo njegovi člani. Konflikta se ni bilo bati, ker je isti večer imela »Sava« občni zbor. »Slovenija« pa je bila prav pičlo zastopana. Srbov seveda pri stvari ne zadene niti najmanjša krivda, pač pa dotične Slovence, ki so Srbom to svetovali. Ne smešimo se javno pred Slovani, da kakor purani — ne moremo videti nasprotnikovega traku. (Pripomba. Čudno, da bi bili nastali Slovenijani in Savani naenkrat tako rahločutni, da bi se tako bali konfliktov: Daničarji jih gotovo ne bi bili povzročili. Morda tiči vzrok globlje. Pripomnimo, da so čuli Slovenijani že pred prireditvijo, da nameravajo peti tudi člani »Danice«, dočim se »Slovenija« vabilu ni odzvala.

Listek.

Ljudje, ki mišljenja ne rabijo. To so duhovniki. Kdo je to povedal? Profesor matematike v nekem slovenskem mestu kriči nad onimi, ki nameravajo vstopiti v semenišče: »Vsaj sedaj mislite, pozneje tega (namreč mišljenja) itak ne boste več rabili.« — Nad vse duhovito!

Somišljeniki, ki žele študirati ali služiti prostovoljno leto v Pragi ali v Brnu, naj se obrnejo do predsednika kakega naših akademičnih društev, da jih naznani ondotnim češkim katoliškim akademičnim društvom.

VI. izvestje mestne višje realke v Idriji za šolsko leto 1906/07 vsebuje članek gosp. Baeblerja: Radioaktiviteta in razpadanje atomov ter šolska poročila. Iz teh razvidimo. Koncem leta je bilo 192 + 1 (privatist) dijak, v prvem razredu 51, šestem 21, v pripravljalnem tečaju 35. S Kranjskega 44, s Primorskega 35 + 1, s Koroškega 2, s Štajerskega 5, z Nižje Avstrijskega 1, z Ogrskega 1. Slovencev 190 + 1, Nemca 2: eden v prvem, drugi v petem razredu. Iz Idrije oziroma iz najbližje okolice jih je bilo 99. Uspehi so sledeči: I. red z odliko 7; I. red 148; II. red 22; III. red 4; ponavljalni izpit 11; neizprašan 1 (privatist). Dovršilo je torej ugodno skoraj 81%; odliko jih ima le okoli 3-6% v treh razredih (III., V., VI.) ni nobenega odličnjaka. To je žalostno! Znano je, da sme biti učni jezik na realki slovenski. Kjer ni knjig slovenskih, je to res nemogoče — pač so bili pred leti tedanji profesorji na tej realki prvi, ki so sklenili pisati, a menda ne spisati šolskih knjig. Grajati pa moramo, da se poučujejo predmeti v nemščini, za katere že imamo učne knjige, n. pr. matematike za I. razred! Učiteljski zbor sestaja iz ravnatelja ter veroučitelja, 4 pravih, 4 nam. učiteljev ter obeh učiteljev telovadbe in risanja. Brez izpitov so 4 namestniški učitelji, 3 pravi učitelji so došli v Idrijo kot profesorski kandidatje, ostala dva (veroučitelja in učiteljev telovadbe ter risanja ne štejemo) nista imela več kot dve leti prakse. Kdor ve, kako bore malo, skoraj nič pedagoške in metodološke izobrazbe ne dobi bodoči učitelj na vseučilišču, dalje vpošteva, da imata izmed strokovnih učiteljev na realki s šestimi razredi le dva nekoliko prakse pred nastopom na ta zavod, ostali pa nobene, so deloma še le na zavodu naredili izpite, da sta dalje poučevala v VI. razredu dva oziroma trije brez izpitov, ta se bo za glavo prijel. Ne gre se nam za osebe, le za stvar. Poleg tega seve obstoje vsi nedostatki občinskih zavodov i kar se tiče nastavljanja (v Idriji tudi odstavljanja) profesorjev i nadziranja dijakov. Odtod brzovjavke idrijskih realcev velikemu Slovanu, odtod udeležba realcev pri političnih demonstracijah: profesorski zbor je mrtev napram dejstvu, da postaja dijaštvo priganjač liberalne stranke. Naša zahteva je, da se realka podržavi, to zahtevajo tudi intelektualni interesi slovenskega naroda, ne le žalostno gmotno stanje idrijskega prebivalstva. Naši poslanci naj se na to ozirajo!

M.